

Egyedül Beő apó tudta, amit tudott. Mert ő akkor se aludt, mikor hajnal előtt már minden lélek belefáradt az izgalmakba, s mélységes álom borult a halásztelepre. Az öreg a zsombék szélére húzódott egy száraz nádcsomóra. Onnan láthatta a kikötőhelyre hordott, lombos ágakkal takart húst, s ügyelhetett a bóbiskoló őr helyett is, hogy nem lopja-e valaki. Csak a nappal együtt érkezzék a dereglye is, mert ha nem, hamarosan kutyaúrnak való lesz az egész, ebben a hőségben.

Közben a hold is elunta, s legurult az erdőbe aludni. Hajnal jöttét előző sötétség, némaság. Beő csak meregette a szemét tovább. Bizseregtek a csontjai a fáradtságtól, de az esze ébren járt-ment, mint a motolla, s nem hagyta leragadni a pilláit.

Nagy dolog ez az ő dolga, hiába. Mióta szabadságot ígért az úr az ő örökös rabságra vetett törzsének, nincs többé nyugta. Már bajszos legényke volt, ezelőtt negyven esztendővel, mikor Véres Bulcsú népét a nagyúr ígája alá vetették a hadnagyok, büntetésül a vesztett háborúért. Nem elég, hogy felakasztották Bulcsú horkát a németek, itthon még árulónak is bélyegezték az urak, s rabul osztották maguk közt a családját. Úgy mondták, fejedelem akart lenni, megszegték az öreg Árpádnak tett vérszerződést, ezért adták egész szállásföldjét az Árpádoknak, s rajta mind a szabad

törzset cselédnek, baromnak, örökre. Ő már volt szabad legény, az apja is úr, s minden őse: tudja hát, miből esett ki. Sohase felejtí el azokat a pofokat, rúgásokat s ostorcsapásokat, amikkel a cselédbírók beleverték akkor: mit tesz rabba aljasodni. Még ma is visszaálmodja sokszor a derekán csörömpölő kardot s a fején kérkedő tollas süveget, szabad vitézi voltának büszke jelvényeit. Hogy is lehetne ilyet elfelejteni, s békén nézni két vad baromnak nőtt erős fiára, kiből úr, vitéz vált volna, s imhol disznópásztorok maradtak a Bakonyban!... Ő még a tulajdon két szemével látta Véres Bulcsút, és látja most is, ha lehunyja a szemét, s rá gondol... Soha nem volt olyan hadnagya a magyariaknak, s vaj lesz-e még valaha?... Az után a tüzes pokolba is énekelve rohantak a harcosok... Megdúlta a világot végig. A legutolsó legény is rogyásig tetézve zsákmánnyal került vele haza... Hát ha nagyúr akart is lenni, ki más lehetett volna méltóbb arrá?... Bezzeg most nem hánynák itt magukat a németek, s nem híznának pöffedtre a mi zsírunkon!... Ő se volna mocskos kondás a fiaival egyetembe, hanem szabad ura erdőnek-mezőnek... No, de most eljött az ideje, csak megseggélje az Isten Koppány urat!... Mi volt ez? – neszelt fel hirtelen, s mereven felült.

Evezőcsobbanás. Ladik ütődik a zsombékhoz. Halk lépések alatt roppan a tavalyi torzs... Tolvajok ezek, s a húsra mennek!...

De nem. Boncs gazda kunyhója felé surrannak. Beő sas-szeme kivette árnyékukat a sötétből. Egy nagy s egy kicsi. Egy legény meg egy leány.

– No, nem a disznókra!... – nyugodott meg az öreg. – De sose tudhatja az ember, mire jó, ha ügyel. S jó tudni, amit lehet. Azt is, hogy ezek mit akarnak.

Akár az éjjeli vad, olyan nesztelenül lopakodott utánuk az erdő öreg fia. Odatapadt alkalmasan a kunyhó szegletéhez. Ekkor már szürkülni kezdett kicsinyég, Beő megismerte a

leányt, akire a tiszt nyála csordult, s meg a nagydarab legényt is, aki ezért szinte felhasította az urat... Kíváncsan csókolóztak, ölelkeztek most, s nehéz lesz nekik kettéválni, vélte Beő. Pedig éppen hogy búcsúzkodtak, s méghozzá hosszú időkre, azt hamarosan megállapította. Hegyezte is a fülét egyre jobban. Fojtott leányzokogásból, vigasztaló legénydörmögésből, csókok halk csattanása közben felszakadozó féltő s biztató szóból furcsa, tetsző bolondságot hámozott ki az ő nagy esze. A leány aztán besurrant a konyhába, s ott matatott darabig. Halpénzt se ér az öreg Boncs füle, vigyorgott Beő magában. A legény állt a fal mellett, a sápadó éjszakában, mint sötét vártorony. De jött a párja, s hát púpos tarisznyát akasztott a nyakába, mindjárt odacsimpajkodott ő is, eleredtek a könnyei megintlen, s biz a legény is törülgette a magáét, akármekkora volt is. Csak megemberelte aztán magát mégis, nagy hirtelen eltaszította a leányt, s futva törte bé testét az erdőszél bokrosába. E meg itt a falnak esett bújában, s a két karjára borulva bögcisélt szegény, tán el is olvad reggelre.

De ezt már Beő nem várta meg. Észrevétlenül jutott vissza éjjeli vackára, s mindjárt törni kezdte a fejét erősen. Sajnálhatná is őket, nem vadállat ő, de nincs neki érkezése másokat sajnálni magán s a fiain kívül. Az ő dolga a fő, minden csak arra jó, hogy azt előrelökje. Ez is, amit most itt hallott s látott... Mert szokik ez a legény, s méghozzá katopának, a marha!... A nagyúrhoz szokik, ő, a Koppány úr lába kapcája, cselédje... Szökött szolga, elbitangolt tulok! Beléndeket evett ez a nagy barom!... Beléndeket, hogyne, annak a szép begyes galambnak a csókoló csőréből!... Álljunk meg, hól!... Csak az ő baja eddig... Eddig igen... De most jó a másé... Győr úr megkívánta a leányt, hozzácsipett, jól látta Beő az egészet, volt neki szeme. A fehérchseléd riadását s a legény ölni kész dühét... Hát ezér akar katona lenni, hogy bosszút álljon az úron... Ezér... Micsoda isten számára,

hogy ezt csak úgy elképzezi magának, s neki az erdőnek!... Ha elcsípi, kicserzik a bőrét... ugyan ki is lyukasztják tán előbb nyilacskával... Úgy szokták szökött cselédén, ha kiáltnak, s nem áll meg... Jobb is úgy, de így is, úgy is egyedül hagyta itt a leányt az a kerge... S most Győr úr könnyebben megkaphatja... S ha ő kedveskedne neki ebben valamit... ha elősegítné kicsit ezt a dolgát!... A leánynak még jó is: úri szeretője lesz... Rúgkapál tán előbb, de csak addig, amíg a másikér érdemesnek tartja... Ha aztán megtudja, hogy az már nincs, megbékül az újjal... Fehér-nép!... S Győr úr jobb szívvel lesz ezért szegény Beőhöz meg a fiaihoz. Pártjukat fogja Koppány úrnál...

Így elmélkedett az öreg disznópásztor, még akkor is, mikor kevéssel napkelte után megjött a dereglye.

Egy főlegény érkezett vele, hogy átvegye a szállítmányt. Amíg berakták, Beő ott sunnyogott, morgolódott körülötte. Mind hangosabban elégedetlenkedett.

– Nem jól rakjátok – zsörtölődött. – Több lombot kell közibe tenni, rétegesen. Ne hányjátok halomra, fene a csontotokba!... Nyüves lesz, mire hazaértek!... S ki vigyáz rá az úton? – fordult hirtelen a főlegénynek.

– Kell is azt vigyázni! – legyintett a katona. – A bögük csak nem kapdossák le a dereglyéről! Ahogy kaptam, úgy adom át.

– De ki forgatja, azt kérdeztem – meresztette rá szemét Beő rejtelmesen. – Értesz te ahhoz?

– Ért a guta!... Nem vagyok én disznópásztor, se mészáros!...

– Akkor meg is eteti veled az udvarbíró a бүдösét, de mind, hogy az orrodon jó kifelé!... De mit bánjam?... Nem az én dolgom, te viszed, s én intettelek.

– Hát forgatni kell? – hökkent meg erre a főlegény. – S hogy?

– Amíg azt én megtanítom, itt rothad az egész! – gögölte

le Beő. – Hanem, látom, bajba kerülsz. Segítenék szívesen.

– S mivel?

– Vigy át magaddal. Az úton majd én forgatom... Olyan marad, mint a harmat.

– Az jó volna... – hümmögött a másik. – De akit nem hívtak, oda nem jöhet az. Kiontja Győr úr a belemet s a tiedet is.

– Attól egyet se félj! Van szavam Győr úrhoz is. Inkább kapsz valamit tőle, ha átviszel. Nem pofon lesz az, elhiheted.

A vitéz még tétovázott volna, de a nap csakugyan erősen kezdett már tüzelni a húsrá. A lombok mintha szemlátomást zsugorodnának össze rajta. Nagy aranyzöld legyek dongtak valahonnan oda, s szemtelenül lepték el a gallyakat.

– Ezek tojják belé a nyüvet! – csapdosott Beő egy felkapott ággal közéjük. – Ne várj, siessünk!...

– Gyerünk hát! – szusszantott a főlegény megadással, s ellökték a dereglyét a parttól.

...Győr úr fejéből csak nem akart kimenni Bogárka, vagyis „az a leány”, mert még a nevét se tudta. Ilyen se esett meg vele, mióta férfitermészet mozog benne. Nem is érti, miféle csuda ez. Csak úgy szokásból is odakapdos az ember néha a jó formájú fehérnéphez, ha hozzáférhet. Katonaszokás ez, közönséges tréfa. Se ő nem veszi semmibe, se a leányféle. Sőt a lányoknak rendszerint tetszik az ilyesmi, ebből tudják, hogy szemrevalók. Sikítanak, hogyne. Ez az ilendőség. De a szemük kacag.

Hanem ez a leány másképp sikoltott. Mintha szíven szúrták volna. Vélhetted, mérges kígyó csípte meg, úgy ugrott el. S a gyönyörű mély szeme tele lett a harag keserű könnyével.

Valami történt ekkor. Győr fel nem foghatja, mi. Nyílhegy tört az ő szívébe is, olyanforma. Iszonyúan s édesen

megvonaglott. Azóta nem bírja kivetni szeméből bűvölő tekintetét, szépséges formáját, tünde mozdulatait. Ha ismét s ismét rádöbben erre a képre, kalimpálni kezd a szíve, egyszerre kiszárad a torka, szomjas lesz, mint tikkasztó nyargalások után.

— Tövísként fúródik bordái közé az a bizonyosság, ami ott mindjárt, ösztönösen elöntötte: ha egy szép leány így védi magát, akkor az csak egyet jelenthet. Azt, hogy már nem a magáé, hogy a más tulajdona, testestől-lelkestől.

De mi az ördögért fáj ez Győrnek?... Hiszen semmi köze hozzá!... S mégis, féltő düh borítja lángba az agyát, ha erre gondol!...

Nem látta meg akkor Dölit, se a gyilkos tekintetét, se a párdüclapulását. Mit is törődött volna ő egy bűdös-koszos halászegénnnyel? Azt se tudta, hogy Boncsnak van-e valami köze a leányhoz. Vad szélvészfért rontott rá az egész, piros tűzhullám csapott keresztül rajta, s odalökte kezét a leány pihegő melléhez...

Nem aludt ezen az éjszakán szemhunyasnyit se. Ezért még jobban ette a méreg. Káromkodott, hányta magát, vergődött, éppen mint csikasz a törben, amelyen sokszor olyan jókat kacagott. Folyton ott ugrált előtte az édes boszorka képe, és ő akár tűzbe-vízbe rohant volna, hogy a karja közé kaphassa, s kiszorítsa a lelkét.

– Megvert a szemével, biztos! – hördült fel, csapkodva magát erre-arra. Dőlt róla a veriték.

Reggelfelé biztatni kezdte magát: borba, ölelésbe fojtom ezt a veszettséget! Koppány úr szállásán van erre mód bőven. Mióta a sereglés tart, a bor is úgy folyik itt, mint a patok, s ahol a vitézség hányja magát, dül oda a könnyen hódoló asszonyi állat, a senki lánya s mindenkié. Úgy születik az ilyen, mintha a por állna össze estére, s szétfújja a hajnali szél névtelenül.

De hiába... Mikor elgondolja, már tudja is, hogy bor s

csók egyformán savanyú-keserű ezután neki. Hasztalanul képzelné karjai közé, ezeket a rongyokat ölelve, azt az egyetlent... csak dühösebben kívánná, s utálatos szájában a képzelődés sepreje.

Még nem virradt, s ismét tusára kelt önmagával. Végre is ki s mi az a leány? Csakúgy senki-semmi, mint ezek itt. Halászó aljanép szülötte, cseléd, rab. Bizton úgy pázzották az ég alatt, valami zsombékban, mint a vadmacskakölyket. Az ilyen szinte csak úgy véletlenül keletkezik, s majd akkor lesz belőle egy szám a többi mellett, mikor dolgozik már valamit az úrnak. Ha most rá nem téved a szeme, olyan mintha nem is volna. S mi vár rá?... Összeáll valamelyik halászegény-nyel, szül néhány porontyot, dolgozik, mint a barom, elszárad, s belekorhad a földbe!...

... Ostobaság!... – vetette fel magát fektéből. – Nem olyan göröngye ez a földnek, amit lábbal elrúg az ember, s továbbmegy. Gyönyörű, gyönyörű vízitündér, arra termett, hogy megbolondítsa a férfit... S ha amolyan senki jószág is, földi sorsa szerint, bizonyosan tudja a szépsége hatalmát. Asszony, hát hogyan akarja hódítani?... S lesz esze meg hiúsága, hogy ha katona, úr kívánta meg, hátat fordítson érte valami gatyás baromnak!...

... De ha nem?... De ha nem? – tépte magát kerengve. Megrázkódott, felvetette a fejét: – Ha addig élek is, enyém lesz az a nádi boszorkány!... Letépem, elragadom magamnak!...

Ebben állapotodott meg Győr úr saját hánykódó szívével.

Mikor aztán Beő megérkezvén, elmondta, amit tudott, új reményre gyúlva kezdett tervet szőni a pillangóvadászatra. Először is azt a legényt kell félretenni az útból, végképpen. De úgy, hogy a leány szemében mégse ő legyen az oka. Viszont a hatalmát mégis meg kell mutatnia ebben, mert megfélemlítés, ígéretes jó kerítők lehetnek. Előkészítői a vigasztalásnak, megbékítésnek.

Az ostoba halászegényen csak kacagott. Még jó, hogy maga dugta fejét a csapdába. Tőle ugyan futhatna maszlagos álma után. De a leányért végezni kell vele. Halott szeretőt lehet csak szépen elsíratni a más vigasztaló karjában.

– Megteszek érted s a fiadért mindent, amit tudok – mondta Beőnek. – De a szökött cselédet nem tűrhetem. Te jól ismered az erdőket. Mit gondolsz, merre futott?

– Ahogy kivettem, Esztergamba akar jutni, egyenesen... Ez már ilyen veszett bolond, uram... De több ész van ebben, mint hinnéd... Más barom csak Böszpörémbe futna, ha a nagyúrhöz akar állani. Vélem, ezt meggondolta: szökött cselédet tüstént kiad a várnagy. Mer hiszen ma még csak csörgés-csattogás van egymás felé, hogy lássa a másik, s kushadjon. Amúgy békesség vagyok, jól mondom?...

– Nagy a te eszed, hallod-e? – nyílt el Győr szeme.

– Azér – bólintott Beő. – Hát ahogy én kifőztem a kobakomba, abból, amit szedegettem belé, a nagyúr lábához akar ez térgyelni egyenesen. Már ha odaérhet... Így csakis a hadi út mentén próbálkozhatik, az erdőszélben.

– S te ismered arra a helyet?

– Mint a tenyerem ráncait, uram.

– Mondom, szólok felőled Koppány úrnak... De vezesd rá a legényeket, s fogd meg.

– Erős az, uram, akár a vezérkan. Nem lesz könnyű megkötni. S vélem, nem akarod, hogy... izé... kisírja a szép szőmit a süldőcske...

– Fogd meg a szád!... Ha lehet, hozzátok élém élve... Ezt akarom... Érted, ezt, s örökön csak erről tudj majd... Én nem akartam, hogy nyilat kapjon a bordái közé.

Beő szeme értően villant meg:

– Már hogy is akartad volna, uram?... Nem tehetsz te arról, ha netán... Arról csak ő maga tehetett vóna, a bolond...

Két lovas ijászt adott Győr Beő mellé, s lovat alája is. De-

reglyén kelték át a túlspartra, a tó északkeleti csücskének, távol a halászteleptől, fedve a nádasoktól. Még jól fenn járt a nap, mikor Böszpörém alatt elnyargalva, az erdősélbe értek. Beő azt remélte, hogy bevágták a szökevény útját máris.

Boncs apó délig ügyelte a halászok munkáját a parton. Kémlelte őket, mit szólnak Döli eltűnéséhez. Sok minden járt a fejében. Azt már kitalálta, hogy összefügg ez a dolog a Győr úr legyeskedésével. Mert csak annak tartotta. Utóvégre nem ette meg vele Bogárkát, s az az ostoba Döli minек vette úgy a szívére? ... De furcsa legény volt ez kölyökkora óta. Más, mint ő s a többiek. Mindent nagyba vett, s nem lehetett vele tréfálni. Aztán eleget figyelte, észrevette rég, hogy Dölinek csak a keze van itt a munkán, a lelke örökkön messze jár, unja ezt a cselédi sort. Nem érti ő, mi rágta a szívét mindétig. Olyan, mintha táto lenne. Azt igen, azt látni lehetett, hogy a katonaember láttán meglobbant a szeme. Egy-egy tört szócska, különösen amíg siheder volt, ki is szakadt belőle, hogy: hej, ha én is vitéz lehetnék! ... De ez amolyan kölyökvágy ... Elfelejtí a halászember a sorsa vasmarka alatt ... S megadja magát mind, lassacskán, az örök ígának, mit is tehetne egyebet? ... Az úr úr, s a szolgál szolga ...

Boncs apó nagyon megszerette Dölit, a maga módján. Árva volt ez is, akár Bogárka. Ő vette maga mellé, mikor még a porban játszott. A két kölyök együtt cseperedett fel aztán. Döli mint idősebb s erős, hátán hordta a leánykát, úgy úszott vele bé a tóba is. Kágylóhéjat, kecskekörmöt gyűjtött neki. Horgászni tanította. Később csónakázni. Bolyongtak a nádas közt. Döli veszedelmes bürük közül hozta ki Bogárkának a legszebb vízi virágokat, s koszorúba kötötte a nyakába, fejére. Így szerették meg egymást, mint gyermekek. S egymásnak is szánta őket mindenki. Szépséges szűzzé bontakozott Bogárka, igen jó lány is lett belőle, gondozta nagyapót hűségesen. Döli is bikaerős, délceg legénnyé nőtt, bár mind

szótalanabb, komorabb lett. Hogy megnőttek, illendőség szerint kerültek egymást az emberek előtt. Azért senki se mert volna szemet vetni Bogárkára, tudták, hogy Dölié. Kiváncoktak, irigykedtek biztosan, de félték a Döli markát. Még tréfálni se mertek. S most ez a tiszt, né, hozzákapott! ... De mi a fenéér kellett ezért Dölinek elbujdosni? ... Mit akar? ... Csakis bosszút állani, ez biztos ... De hogy? ... Boncs apónak hirtelen világosság gyűlt a fejében: hát katona akar lenni, ez az! ... Hogy is állhatna szembe másként egy katonával? ... De micsoda számár ez, mennybéli Úristen! ... Szökött cselédet minden várnagy kiad! ... S neki pedig most az a kötelessége, hogy tüstént jelentse Győr úrnak. Éppen annak ... Hű, aki teremtette, mi lesz ebből? ... S mi lesz Bogárkával? ...

Ezek is ugyan hallgatnak itt, ezek a halászok ... Igaz, máskor se mondják ki, amit gondolnak ... De ma még komorabbak ... Dühösek Dölire, hogy ellógott ... Így is mindig keveslik az urak a fogást, s Döli legtöbbet szerzett rendszeren ... No, nagy baj kerekedik ebből mindőjükre! ...

Már csak beszél avval a kölyökkel, nem állhatja tovább! ... Kiszedi belőle a dolgot, bottal is! ... Felkászolódt, kunyhójához cammogott, nyugodtan látszólag. Bogárka benn kuporgott a dohos szegelyben, tétlenül s magába meredve.

– Nincs dógod? – hörkent rá Boncs apó.

A leány felemelte égő szemeit, a szája megremegett, s dadogott valamit.

– Ide hallgass! – mordult az öreg, elébe állva. – Tudom, Dölié vagy ... Ne vakkanj; minek? ... Akartam is ... Neked kuporgattam meg neki ... Hogy a fene belétek: nem tudatok várni egy kicsit? ... Na, de az a marha! ... Orrára esett, ugye, hogy az a tiszt hozzád kapott? ...

Bogárka hüppögve bólintott.

– S hova lett? ... mit akar? ...

Nagy zokogások közt kiadott Bogárka mindent. Boncs apó lángolt a haragtól:

– Ördög hallott ilyet!... Meg vagytok ti gárgyulva, hal-lod-é?... Nem tudta az az úr, lehet-e veled... S különben se tört el a derekad... Az a Döli, az magát ette meg... Ha a tiszt jó, fel kell hogy adjam, tudod?...

Bogárka sikoltott, térdre vetette magát, nyöszörögve esengett:

– El ne árulja ked, bapókám lelköm!... Istenre kérem, el ne árulja!...

– S mi a nyavalyát mondjak, he?...

– Hogy... maga küldte... hogy visszajő... hogy, tudom is én... Csak egy hétig húzza valahogy, lelköm bapókám... amíg odaér, ahová akar... Osztan mondhatja, hogy né, nem jött vissza, megszökött... s maga nem tehet róla...

– Ezt hát kitaláltad! – dohogott az öreg. – De elhí-szi-é?... Az én fejem, az semmi, ugye?...

Bogárka a nyakába borult, magához húzta a bozon-tos öreg koponyát, könnyeivel öntözte, csókolgatta, ci-rógatta durva üstökét, s szócskák szakadoztak ki a szí-véből:

– Bapó... bapókám... mentse meg...

– Jó, jó – dörmögte az öreg ellágyulva, s közben nyersen rázta le magáról Bogárkát. – De felképelem én azt a te ve-szett bolondodat, ha elém kerül valaha!...

Alkonyatkor megint ott volt Győr, a katonáival. Boncs ezúttal teljesen készen várta már a szatyrokba rakott hallal. Sajnos, keveset fogtak ma, nem volt szerencsájuk. Hiányzott Döli, erősen. Bogárka, akármennyire kerülni akarta is Győrt, mégis mint a fecske, ott csapongott a közelben. Oda-bűvölte a Döliért való rettegés.

Amint várni lehetett, Győr káromkodott éktelenül.

– Ezt a semmiséget vigyem át? – dörrent rá Boncsra. – Az

udvarbíró már a tegnapit is kevesellte. Azt üzenté: ha dö-göltök s nem dolgoztok, az úrnak fog szólni!...

– Rogyásig dolgoznak az enyimek, uram – dörmögte Boncs szelíden.

– Hány embered van? – csapott le rá Győr hirtelen.

Boncs, mintha mellbe vágta volna, megdubbant... Fél-ve s gyanakodva pislantott szemöldöke seprője alól a tiszt-re... Mi a fene ez?... Csak nem?...

– Ti... tizenkettő, uram – nyögte ki.

– Hívd ide őket! – parancsolta Győr kőarccal.

Hallotta, ahogy Bogárka melléből halk sikoly rebbent, s a leány odatántorodott a falhoz. Láta, figyelte már előbb is ideges keringelését. Vigyorgott a bajusza alatt. Boncs is megrezzent, a leányra lőtte tiltó tekintetét, s lódult az embe-rekért.

Győr állt egy helyben, moccanás nélkül. Bogárkára né-zett, összehúzott szemmel. A leány meglapult. Kezei ösztö-nösen tapogattak hátra, a falhoz, mintha védelmet keresne. S igazán szegelte tekintetét a tiszt szeméire. Győrnek va-dul ugrált a szíve. Gyönyörű őzike... a vadász előtt... Már csak a kezét kéne kinyújtania... Meg se tud moccanni a rémülettől... Enyém, enyém!...

Mogorván közeledtek a halászhok. Félkörbe álltak az úr előtt. Győr leteremtette őket csudarul, s fenyegette, hogy megbotoztatja, ha nem igyekeznek. Aztán végigfuttatva raj-tuk szeméit, Boncs-hoz fordult:

– Tizenegy... A tizenkettedik hol s ki?

A halászhokat ette a méreg a mocskolásért. Az egyik dühö-sen odavakkantotta:

– Döli hibázik, uram... Pedig a legtöbbet bír köztünk. Nem láttuk még ma, s te miatta piszkolsz minket.

– Hol az a Döli? – dobbantott Győr, Boncsra villantva szemét.

Izzadt az üstöke Boncsnak. Pillogott. Veresedett. Makogott.

– Izé... én küldtem el... Böszpörémbe... hajnalosan... – Nagyot nyelt, aztán: – Horgokér ment... meg szigonyér... egyetmásér, no... Csak holnapra gyühet vissza, csak...

– Úgy? – szegte le a fejét Györ sötéten. – Böszpörémbe?... S te küldted? Jó... – Hirtelen felkapta az állát, keményen szolt: – Holnap este élém állítod, itt! Holnap este, értetted?... S ha nem: az úrnak számolsz róla, gazda!...

Boncs kínlódott, sötéten meredt a földre:

– Netán ha... – nyögte –, mert sok a dolga... Adj még rá egy napot, uram...

– Egy pillantást se! – csattant fel Györ. – Nincs hal, s a legerősebb legény csavarog!... Holnap este, hallottad! – Leeresztette a hangját, tompán dörmögte: – Ha pediglen úgy véled, hogy megszökött, legkésőbb akkor jelented... Mert különben annyi, mintha rejtenéd, s egyenlő vagy vele... Tömlöc az, gazda, vagy hegyes karó!

– Boncs feje lekókad. Bogárka ezt már nem bírta. Hiába, nem tudott tovább parancsolni magának. Ott térdelt Györ csizmája előtt:

– Uram... ne büntesd nagyapámat!... Döli nem jöhet meg holnap estig...

– Takarodj! – ordított rá Boncs dühödten s elrémülve. – Az unokám ez, uram... féleszű! – lihégte Györnek. Megint Bogárkára ripakodott: – Fenébe eredj!...

Györ színlelt könnyel szolt le a leánynak:

– Állj fel. Maradj, s beszélj. Mért nem jöhet?

– Bö... Böszpörémbe ment... ahogy nagyapó mondta... azér... Csakhogy én is kértem... nekem is hoz valamit... idő kell...

– Úgy hát a szeretőd, mi?

Bogárka lángba borult:

– Izé... Bátyóm... Ösmerősöm...

Bolondítóan szép volt zavarában. Györ alig fékezhette magát.

– Úgy... Az már más! – bólintott, s rámosolygott.

– Ilyen szép leányhoz bizonyosan visszajön...

A halászokra ordított:

– Lóduljatok, s kezdjétek hozzá! Reggelig, ha kell! Ötszázat akarok holnap estére a nagyjából!... Vagy annyit kaptok a feneketekbe, amennyi hibázik!...

Az emberek véres szemmel kotródtak, dühöngve belül.

– Te – hajolt Bogárkához suttogva s lobbanó szemmel –, maradj a ház körül. Beszélünk még erről a dologról ma... Csak ketten...

Boncshoz lépett:

– No, gazda, a leányunokád kedvéért, két napot... De a katonák itt maradnak... Meg ne bomolj vén létedre, hogy ellépj te is... Azért... Osztan ma később indulok vissza... s te gondolkodj!...

Megfordult, hetyke léptekkel ment le a dereglyéhez..

Boncs lehorgadt fejjel meredt utána:

– Gondolkodjak!... – morogta magában. – Mi a fenét?... Megmondta tisztán, mi kell neki... S nincs is egyéb!...

Ment a háznak, ott látta Bogárkát, kikerekedett szemekkel, gyötrődve bámulni a tiszt után.

– Bé! – dörrent reá. Utána robbant, bevágta az ajtót, megmarkolta a haját, s térdre nyomta: – Mit töttél, vízibornyú?... Vele, velem s magaddal?... Mit?...

– Üssön agyon, üssön ked!... – zokogott Bogárka. – Jobb is úgy!...

De kiadta már a mérgét bapó. Elengedte, s ott hagyta a földre omolva. Maga a padkára zökkent, kezeibe temette fejét, úgy dörmögte:

– Katonákkal őriztet... S aztán tömlőc vagy karó!... Ezt megcsináltátok, taknyos!...

– Nem hagyom... nem hagyom!... – fuldokolt Bogárka, könnyeit nyeltesve. – Inkább engem öljön meg!...

Boncs parázsló szemmel nézett föl. Ez az, gondolta. Csak másképp.

– Nem akar megölni téged, ne félj... Mást akar... S te tán megmenthetsz engem s Dölit is... Egyedül csakis te...

– Én? – rebegte Bogárka. – Értem – dideregte aztán. – Gondolja, bapó?

– Van szemem. Csakis érted csinálja... Talán ha te jó lennél hozzája...

– Akkor... nem kergetné Dölit?... S kedet se büntetné?... Úgy?...

– Úgy lehet...

– Értem... Azt mondta, ma még beszélünk erről... csak ketten... S én aztán meghalok!

Viaszsápadtan emelkedett fel. Szava már nem volt, csak a könnyei folytak peregve.

– Jó-jó! – hűmmögött Boncs, hozzálépve. – Nem kell mindjárt a végire jutni. Nem gondoltam én azt... Tik csak tudtok ehhez, lányok... Hogy teljék az idő, s felejtse... Ígérj neki, s halogasd; no... Hogy ne kergesse, s engem ne térgyeljen... Csak úgy, érted?... – Kérges mancsával megborzosolta unokája haját, simogatásképp. Az ajtóból még visszafordult:

– Én lemék a dereglyéhez. S ha jó, tudjad a dolgod!

Ott lenn szó nélkül megállt Györ előtt. Az se beszélt, csak kérdőleg nézett rá. Boncs biccentett. Elfordult, a dereglye szélre lépett, s beleköpött a vízbe. Györ azt már nem látta. Sétáló színnel indult a kunyhó felé.

Egy dolog gyötörte most Boncsot erősen. Véletlen volt-e, hogy az emberek számát kérdezte ez a lator? Vagy tudta már Döli szökését, s így akarta megfélemlíteni őt s a leányt, hogy

célját érje? Pedig Boncs remélte, egy hét is eltelhetik, s nem jó rá. Máskor csak elvértve, ha számolták a cselédek. Olyan ez, mintha beárulta volna valaki... De ki?... Nem tudhatta azt senki, ami történt. S ha ő küldte valamelyiket valahová, rendjin volt eddig... Hát még ha tudta volna, hogy Beő az ijászokkal a vad sarkában cserkész!... De ez esze ágába se jutott az öregnek. Ő nem volt Bulcsú-vér, ahogy Beő is megállapította.

Györ a leereszkedő homályban messziről látta már a leányt a kunyhó náderesze alatt állani. Ahogy az is megpillantotta őt, megindult lassan a bokros felé, s ott beolvadt az árnyékba.

– Okos! – gondolta Györ. – Nem kell mindjárt mindenkinek tudni.

Maga is nagy kerülővel, ide-oda ámolyogva tért arra, de azt a bokrot, ahol a leány szoknyája utoljára villant meg, nem tévesztette szem elől. Ott is találta, egy kis túrason ülve. Már elég sötétes volt, a hold még nem jött fel, csak derengett az ég szélén. De így is látta, milyen sápadt a kicsi, s hogy tágulnak reá a szemei, félelemmel.

– Ne félj! – köszöntött reá. – Hogy is hívnak?

– Bogárkának, uram! – suttogta az felállva. S reszketett.

– Ül vissza, Bogárka. Úgy... Szép neved van... De te még szebb vagy, tudod?

Bogárka nem válaszolt. Lesütötte a szemét. Összegubbaszkodott. Várt.

– Döli – úgy híjják, ugye? – nem jó vissza két nap alatt se... – kezdte Györ.

Jól számított. Megremegett a leány, s felvetette rá döbent tekintetét.

– Megszökött a szeretőd, Bogárka...

– Nem!...

– De. Hagyd. Tudom... Katona akar lenni...

– Ki volt az a gonosz? – sírt fel Bogárka.

– Ne törődj vele. Senki. Kitaláltam. Ha tudtam volna tegnap: másé vagy, nem bántottalak volna... Haragszol?...

– Uram... – hebegte Bogárka ámultan.

– Megbántam én azt. Ha ez nem esik, nem kellett volna elszöknie a szeretődnek...

– Nem... Én nem... Bapó azt mondta... Olyanformát... Nem értem!

– Nagypád félti a bőrét. Van oka. Hazudott, eltitkolta a szökött cselédet. De engem rosszul ismer...

– Ugye nem?... Most már látom: te jó vagy.

– Nem lesz baja – bólintott Györ. – Úgy veszem, hogy feladta.

– S Dölit... nem kergeted? – Szívére szorított kezekkel hajolt előre, a szeme reménykedve ragyogott.

– Én nem, Bogárka. Nem én. De az úr tudja már, s lehet, hogy ezóta...

– Ó, Istenem! – zokogott fel. – Ki árulhatta bé?... Nem segíthetsz?

– Sajnálak. Mert neked tán nem számít, de én megkívántalak tegnap... Ne. Ne félj. Ne húzódj el... Ha te nem szerethetsz engem, ujjal se nyúlok hozzád többet... De a szeretődön csak az Isten segíthet... Imádkozz érte, Bogárka... Te meg nagypád azonban nyugton lehettek... Ennyit akartam mondani, s most megyek... Várj még kicsit itt... ne lássák, hogy velem...

Bogárka rettentően viaskodott magával. Szégyellte iszonyúan, hogy mit hitt erről az áldott úriemberről.

– Ő meg akar ölni téged... mert nem tudta... nem ismert...

Györ vidáman kacagott:

– Nem félek, Bogárka.

– De én... valahogy... én megízenem neki... én nem tudom, de az nem lehet...

– Jól van. Kedves vagy, Bogárka. Én barátod maradok. Rám számíthatsz, érted?

Természetes mozdulattal kinyújtotta kezét, búcsúzóra. Azt a kezét. Bogárka rezzenve meredt reá kemény, hosszú ujjaira. Egy vér lett az arca. Aztán tétován elindult az ő keze is. Azok az acélujjak ráfonódtak. Forrón, mint tüzes bilincs. A szíven csapott át a lángja. S Györ kilépett a sűrűből. Szikrázott a szeme diadalmasan.

Bogárka mélyen elgondolkozva nézett utána. ✓